

GELOVEN IN GROTE VERHALEN

Serie “Eigenlijk geloof ik niets” ...maar wat dan wel?’

Hoor toch wat de eeuwige zegt!

Vandaag is het de laatste zondag in een serie van acht. Wij stelden vragen aan elkaar. Ook in een symposium. De vraag werd gesteld of wij daarin wel analytisch genoeg waren. Doen wij hier in de Dominicus wel recht aan de traditie? De eerste dienst verwees naar de zoektocht naar het koninkrijk van God. Een moeilijke zoektocht, maar ook hoopgevend wanneer jonge en oudere mensen zich inzetten voor een betere wereld. Geloven in jezelf vraagt om betrouwbare anderen. Geloven in een ander vraagt om op reis te gaan, zoals de apostelen op reis gingen met Jezus van Nazareth. Geloven in openheid vraagt om ontmoeting en elkaar bevragen. “Uit welke bron drink jij?”

Geen geloof is allesbepalend. Geloven met de dood voor ogen brengt ons het besef dat wanneer ik er niet meer ben de wereld en de mensheid verder reist op weg naar het beloofde land. Wij geloven door elkaar en door elkaar heen. En dat kan alleen wanneer het ons is voorgedaan. Voorleven is belangrijk bij ieder leerproces. Wij geloven in God vanuit onze al oude tradities en wij geloven in verandering. De God van mijn jeugd is niet dezelfde als die van vandaag. Er is ontwikkeling. Mag dat er zijn?

“Blijf niet staren op wat vroeger was.”, zingen wij elkaar toe. Maar toch. Hoe moeilijk is het. Geloven in al die grote woorden. Vandaag lazen wij bijvoorbeeld uit Micha. Wat een verwarrend verhaal. Waar heeft die man het eigenlijk over? Kennen wij al die namen, die hij noemt?

Wij kennen prachtige verhalen die over de ontmoeting gaan tussen mens en god. Verhalen die ertoe geleid hebben dat wij hier aanwezig zijn in deze Dominicus. De verhalen die onze tradities, misschien wel onze gemeenschap hebben gemaakt.

Het verhaal van Abraham, die zijn ouders verliet om op zoek te gaan naar een land waar hij op zijn manier met zijn god kan leven. We lazen er al over. Wat een kracht. Wat een vertrouwen. Geloofde hij het echt? En we hoorden aan het slot van het verhaal de belangrijke rol van Sara. Zij zou later lachen, zij zou later zwijgen. Geloofde zij het? In ieder geval zal zij de toekomst van het volk later mogelijk maken.

Wij kennen ook het verhaal van Mozes die met God sprak. Al stotterend, vol schaamte via een brandende braamstruik en hoog op een berg met stenen tafelen erbij. Zijn confrontatie met de farao durfde hij niet alleen aan. Zijn broer was nodig. Aron of stotterend Aaron. Samen stonden zij sterk. Het zou leiden tot, in mijn ogen, een van de mooiste bevrijdingsverhalen uit de geschiedenis van de mensheid. De uittocht, doortocht en uiteindelijk (zonder Mozes) de intocht in het beloofde land. Geloofde hij aan het eind dat dat goed zou komen?

Dit verhaal zou uiteindelijk nooit verteld zijn, wanneer het niet voorafgegaan was door het verhaal van de dappere Mirjam. Zij redde haar broer van een vreselijk lot door hem in een biezen mandje te leggen en maakte daarmee een nieuwe toekomst mogelijk. Geloofde zij dat toen ook al?

Wij kennen ook moeilijke verhalen. Die misschien lastig te duiden zijn. Maar ons wellicht helpen om ons godsbeeld te vormen. Zelf denk ik bijvoorbeeld aan het verhaal van Job. Die gestraft wordt op een zeer onredelijke manier. Krabbend en schurend zit hij op die mestvaalt. Maar wat hij doet is meesterlijk. In al zijn onmacht klaagt hij god aan. Niet als aanklager alleen, maar meer in de zin van gelijkwaardige gesprekspartner. Iets van zeggenschap en medezeggenschap, waarin vol vertrouwen de goede vragen worden gesteld. Hij vraagt bijvoorbeeld waarom het leven zo vluchtig is als lucht. Hij vraagt hoe God gerechtigheid kan zijn in tijden van groot onrecht. Hij vraagt naar de zin van armoede, naar de betekenis van pijn en vernieling.

God zou dan in die duiding de zeggenschap hebben. Hij is de baas, het bestuur. Job vervult de rol van de medezeggenschap. Hij helpt het beleid aan te scherpen, mooier te maken, door alle onmacht heen. Job blijft vroom, omdat hij niet gelooft in een God als wreker, hij onderwerpt zich niet aan de machtige, maar wacht vol vertrouwen op een andere God. Niet de veroorzaker van het leed, maar de lijdende zal Job antwoorden. Daarmee wordt niet alleen het leed dragelijker, maar ook de wereld mooier en is Job als mens misschien wel sterker dan God.

Wij kennen ook de verhalen van de Koningen, waarbij veel mis ging. Macht corrupteert. We zagen dat bij Saul, die zichzelf verrijkte ten koste van anderen, bij David, die de vrouw van Uria nam, maar ook bij die wijze Salomon. Gelukkig zijn er steeds weer profeten. Zij spreken ons aan. Zij gaan in dialoog met de machten. Soms in zeer strenge bewoordingen, soms strijdbaar, soms een beroep doend op het geweten. Altijd met een verwijzing naar God.

Micha bijvoorbeeld, we lazen er zojuist over, verwijst naar Balak, de koning van Moab. Balak die het uit Egypte gevluchte volk niet in zijn land wilt dulden. "Die horde vreet hier de hele streek nog kaal, als een rund dat een veld afgraast." (Num. 22;4) Dat klinkt niet echt gastvrij, toch?

Balak zoekt partners om deze vluchtelingen uit zijn land te verdrijven. Hij doet een beroep op Bileam. Bileam snelt toe om te helpen, maar beleeft onderweg bijzondere dingen. Hij komt tot een nieuw inzicht. Hij raakt geïnspireerd in ontmoetingen met de eeuwige. Zijn ogen worden geopend. (Een type verhaal dat wij kennen van de latere apostel Paulus.) Bileam besluit vervolgens, anders te antwoorden op de vraag van Balak. Hij antwoordt vanuit tolerantie. Hij zegent het volk dat door God gezegend is.

Daarmee maakt hij geen vrienden.

De profeet Micha noemt nog zo'n wonderlijk voorbeeld; Sittim en Gilgal. Een verhaal van een gruwelijk strijd. Een, in eerste instantie, ongelijke strijd. Er werd gebeden: "Zon sta stil. Maan blijf staan boven de vlakke. En de zon stond stil en de maan bleef staan." (Joz. 10;12 en 13). Geloof jij het? Geloof Micha het?

Micha haalt deze verhalen aan om te pleiten voor recht doen, trouw betrachten en nederig de weg te gaan. We lazen het zojuist. Grote woorden; gerechtigheid, trouw, misschien wel genade. Voor mij, voor jullie misschien ook wel moeilijk te bevatten woorden.

Micha zal het later toelichten. "Wie is een God als u, die schuld vergeeft en aan zonde voorbij gaat?" (Micha 7: 18). Misschien gaat het daar wel over. Verhalen waarin voorgeleefd wordt dat het om genade gaat. Een actieve houding van steeds weer opnieuw beginnen.

Op een bepaalde manier stelt dat gerust. Wees rechtvaardig en trouw en nederig verbonden met God. Dat is alles. Meer hoeft je niet te doen. Dat stelt gerust en het wijst op het verlangen van God om met ons verbonden te zijn, om dezelfde weg te gaan. Komt God, die naar ons verlangt, daarmee voor ons weer in zicht?

Voor mij persoonlijk, maar misschien ook wel voor U, geldt dat niets vast staat. Wij kunnen allen alleen spreken met God ten dienste van of met behulp van andere mensen. Ik twijfel dus ik ben. Er zijn altijd nieuwe vragen te stellen. Er zijn altijd nieuwe ontmoetingen. Er zijn altijd nieuwe verhalen die mij (ons?) inspireren. Hoe kan het zijn dat ik niet zou geloven? Als de verwondering blijft, blijf ik geloven.

Volgende week begint de advent. Wij reizen op weg naar kerst. De geboorte van het Kind. Ik geloof dat de zoektocht naar het kind in mij, in verbinding met het Kind in jou een wonderlijke zoektocht is. Ik geloof dat die zoektocht ons is voorgeleefd door Jezus van Nazareth. Maar ook door Abraham, door Micha. En vele anderen.

En ik geloof dat het morgen net even anders mag zijn dan vandaag.

Alle van Steenis